

บทที่ ๔

วิเคราะห์ทัศนคติต่อคำสอนที่ว่า “สตรีเป็นมลทินของพรหมจรรย์” ในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน

ในบทนี้ ผู้วิจัยจะทำการวิเคราะห์และทัศนคติ และมุมมองต่อคำสอนที่ว่า “สตรีเป็นมลทินของพรหมจรรย์” ในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน โดยจะทำการเปรียบเทียบความเหมือน ความคล้ายคลึง และความต่างในเรื่องทัศนคติ และมุมมองของนักวิชาการด้านต่างๆ ต่อคำสอนที่ว่า “สตรีเป็นมลทินของพรหมจรรย์” โดยอาศัยข้อมูลจากการวิเคราะห์และสัมภาษณ์เชิงลึกในบทที่ ๒ และ ๓ มาประกอบ ดังมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

๔.๑ ทัศนคติต่อคำสอนที่เหมือนหรือคล้ายคลึงกัน และแตกต่างกันในแต่ละด้าน

จากการสัมภาษณ์เชิงลึกนักวิชาการ ๔ ด้าน ได้แก่ด้านสังคมวิทยา ด้านมานุษยวิทยา ด้านจิตวิทยา และด้านพุทธศาสตร์ดังรายละเอียดและข้อสรุปจากการสัมภาษณ์ในบทที่ ๓ ทำให้ผู้วิจัยสามารถวิเคราะห์ทัศนคติ และมุมมองที่สอดคล้องและแตกต่างกันของนักวิชาการทั้งบุรุษและสตรีใน ๔ ด้าน ในประเด็นสำคัญหลัก ๓ ประเด็น ได้แก่ (๑) การขาดการศึกษา หรือขาดกัลยาณมิตร (๒) สังคมให้คุณค่าแก่เพศชายมากกว่าเพศหญิง (๓) นัยยะของคำสอนตามตัวอักษร และ (๔) การนำมาประยุกต์ใช้ในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

๔.๑.๑ ทัศนคติต่อคำสอนที่เหมือนหรือคล้ายคลึงกัน

(๑) การขาดการศึกษา หรือขาดกัลยาณมิตร

ก) ด้านสังคมวิทยา : ขาดการเรียนรู้ที่นำไปของข้อความที่เป็นคำสอนที่ถูกต้อง ทำให้มีการตีความตามความหมายไม่ถูกต้องตามข้อเท็จจริง และสตรีขาดการอบรมในการปฏิบัติตนเมื่อต้องมีปฏิสัมพันธ์กับภิกษุปัญหาเนื่องมาจากสังคมในปัจจุบันนั้น ขนบธรรมเนียมประเพณีของเราถูกทำลาย โดยการผ่านของวัฒนธรรม มนุษย์ถือว่าตนสามารถทำอะไรก็ได้ โดยถือว่าเป็นสิทธิส่วนบุคคลเกิดการลอกเลียนแบบ คนเราขาดความละเอียดต่อการทำบาป เห็นชัดเจนว่าโครงสร้างทางสังคมอ่อนแอ ดังนั้นจากการสังเกต เรื่องการเรียนรู้เกี่ยวกับศีลธรรม หรือเรื่องทศ ๖ ที่สอนให้รู้เกี่ยวกับหน้าที่และบทบาทของตนในสังคมในการเป็นพุทธศาสนิกชนที่ถูกต้อง ไม่ได้รับการสั่งสอนในระบบการศึกษาอีกแล้ว จึงเป็นเหตุให้สตรีซึ่งเป็นชาวพุทธบางส่วนไม่มีความรู้ที่ตนเองควรจะปฏิบัติตนอย่างไรเมื่อต้องมีปฏิสัมพันธ์กับภิกษุ นี่ถือเป็นปัญหาสำคัญที่ครอบคลุม

พ่อแม่ควรจะต้องทำเป็นตัวอย่างให้ลูกในฐานะกัลยาณมิตรแนะนำในเรื่องของการปฏิบัติตนเป็นชาวพุทธที่ดี บทบาทที่ถูกต้องในการข้องเกี่ยวกับศาสนาในฐานะสตรีที่เป็นพุทธามกะ ก็จะช่วยจรรโลงศาสนา และลดความขัดแย้งบนความไม่รู้จักจริงหรืออคติในเรื่องเกี่ยวกับคำสอนที่ว่าสตรีเป็นมลทินของพรหมจรรย์ได้

ข) ด้านมานุษยวิทยา : เพราะบุคคลขาดความรู้ในบริบทที่เกี่ยวกับคำสอน ทำให้การตีความไม่ถูกต้อง นำไปสู่การเกิดอคติต่อสตรีดังนั้นการให้การศึกษาแก่คนในสังคมโดยเฉพาะเยาวชนจึงมีความสำคัญมาก เพราะทำให้เกิดปัญญาในการไตร่ตรองข้อเท็จจริงไม่ตกเป็นเหยื่อของการหยิบยกคำสอนในพระพุทธศาสนาเพื่อหวังหาความชอบธรรม หรือนำมาปรับใช้ความคิดที่สุดโต่งไปทางด้านใดด้านหนึ่ง การศึกษายังช่วยลดอคติ เสริมสร้างปัญญา และคุณธรรม ทำให้รู้ว่าสิ่งใดพอดีทั้งตัวเอง และผู้อื่น

ค) ด้านจิตวิทยา : ขาดการเรียนรู้เรื่องการปฏิบัติตนเมื่อนักบวชและสตรีจำเป็นต้องมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน

ง) ด้านพุทธศาสตร์: นักบวชและสตรีขาดการเรียนรู้เรื่องการปฏิบัติตนต่อกันควรมีการศึกษาบอกกล่าวในเรื่องที่สำคัญ ได้แก่ ๑. พระเป็นผู้ชาย พระไม่ใช่พระอรหันต์ ๒. พระควรมองผู้หญิงว่าเป็นญาติ เป็นพี่น้อง เป็นมารดาและ ๓. ผู้ปกครองวัดต้องกำหนดกฎระเบียบอย่างชัดเจนในเรื่องความเป็นส่วนตัวของพระ

(๒) สังคมให้คุณค่าแก่เพศชายมากกว่าเพศหญิง

ก) ด้านสังคมวิทยา : นักวิชาการสตรี ๑ ใน ๒ ท่านเห็นว่าบริบทสังคมไทยมีความอ่อนไหวต่อคำสอนนี้เมื่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ระวัง หรือทางภิกษุเองขาดสติ อีกทั้งฝ่ายสตรีก็มีได้ระวังตัวด้วย จึงเป็นไปได้ว่าสตรีเป็นมลทินของพรหมจรรย์ของภิกษุ เพราะผู้หญิงและผู้ชายเป็นของคู่กันโดยธรรมชาติ อย่างไรก็ตามคนเราตบมือข้างเดียวไม่ดังแน่นอนทั้งหมดเกี่ยวข้องกับสังคมที่ผู้ชายเป็นใหญ่มาตลอด ชายเป็นผู้ออกกฎ จึงยึดอยู่กับความคิดที่ว่าผู้หญิงกับผู้ชายไม่เท่ากัน

ข) ด้านมานุษยวิทยา : เกิดจากความเชื่อดั้งเดิมที่ติดอยู่กับประเพณีและวัฒนธรรมที่สืบทอดมาจากอินเดียผ่านทางศาสนาพุทธอีกทั้งคำสอนดังกล่าว หากมองในเชิงเพศวิถี จะมีมุมมองในเชิงลบ เพราะดูจะเป็นการเปรียบเทียบความเหนือกว่าและด้อยกว่าระหว่างเพศ ยกย่องเพศ และสร้างตราบาปให้กับเพศตรงข้ามซึ่งเป็นการจัดระเบียบในเชิงเหตุผลนิยมแบบทางตะวันตกในยุคศตวรรษที่ ๑๙ เป็นต้นมาที่จัดระเบียบให้บุรุษมีพื้นที่ในสังคมมากกว่าสตรี จัดเป็นสังคมที่ให้คุณค่าของเพศชายมากกว่าเพศหญิง คำสอนดังกล่าวจึงจัดเป็นการตีความเชิงวัฒนธรรมของผู้มีอำนาจทางศาสนาโดยนำความเชื่อดั้งเดิมที่ว่าเพศหญิงอ่อนแอกว่าเพศชายมาใช้ การตีความทางวัฒนธรรมนี้มีผลต่อความเชื่อ และค่านิยมที่ก่อให้เกิด “อคติ” ต่อสตรีเพศ

ค) ด้านจิตวิทยา : อคติทางเพศติดมากับความเชื่อทางศาสนา

(๓) นัยยะของคำสอนตามตัวอักษร

ก) ด้านสังคมวิทยา : นักวิชาการฝ่ายหญิงเห็นด้วยตามคำสอนของพระพุทธเจ้าที่ทรงมองว่าสตรีเป็นเพศที่มีอิทธิพลตามสัญญาตญาณทางเพศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับบุรุษที่มีเป้าหมายทางธรรมที่มาบวชเพื่อปฏิบัติพรหมจรรย์เพื่อบรรลุนิพพาน แต่ในบริบทสังคมปัจจุบันมีภิกษุเข้าไปเกี่ยวข้องกับทั้งสตรีและเพศที่ ๓ ซึ่งสังคมให้การยอมรับผ่านทางสื่อเทคโนโลยีต่างๆ โดยขาดการระมัดระวัง ทำให้เกิดความเป็นกันเองระหว่างภิกษุกับสตรี กระทั่งการบวชบั้นเพาะหาก็มีข่าวว่ามีเพศสัมพันธ์กันในหมู่สงฆ์ หรือบางรูปก็แต่งกายคล้ายสตรี เหล่านี้ล้วนเป็นผลกระทบต่อการปฏิบัติ และมีผลเป็นมลทินของพรหมจรรย์แน่นอนหากผู้ปฏิบัติขาดวินัยและกรอบปฏิบัติที่ดีพอ

ข) ด้านจิตวิทยา : นักวิชาการชายท่านแรก และนักวิชาการหญิงเห็นด้วยกับคำสอนนี้ในแง่หลักธรรมซึ่งตรงกับความเป็นจริงว่าส่วนที่ตัดได้ยากที่สุดคือ “กามราคะ” ตามสัญญาตญาณทางเพศทั้งชายและหญิงภายใต้ทฤษฎีของ ฟรอยด์ และมีเรื่องของอารมณ์เข้ามาเกี่ยวข้อง อารมณ์เหล่านี้เกิดจากปัจจัยหรือสิ่งเร้าทั้งภายในและภายนอก เนื่องจากการประพัตติพรหมจรรย์คือการทำให้จิตใจบริสุทธิ์จากอารมณ์ที่เข้ามาเกี่ยวข้องที่มีอิทธิพลมากบ้างน้อยบ้าง หรือไม่มีเลย สำหรับบุรุษสิ่งที่จะมาทำให้หวั่นไหว เกิดราคะ เกิดความหม่นหมอง ลุ่มหลงได้มาก คือสตรีเพศ ดังคำกล่าวที่ว่าเสียงใดจะไพเราะเท่าเสียงของสตรีเป็นไม่มีหากนักบวชบุรุษไม่ได้รับการบ่มเพาะและฝึกจิตใจมาอย่างดี ก็อาจปฏิบัติตนต่อสตรีตามสัญญาตญาณเดิมได้ ก็ถือว่าสตรีเป็นมลทินต่อพรหมจรรย์จริงดังนั้น การจะครองพรหมจรรย์ให้ได้ดีสำหรับบุรุษขึ้นกับการข่มใจ การบ่มเพาะจิตใจ และการครองสติของตนเองให้พ้นจากอำนาจของสิ่งเร้าต่างๆ ได้ อย่างไรก็ตามนักวิชาการทั้งคู่ก็ยังเห็นพ้องกันด้วยว่าในปัจจุบันแม้แต่เพศเดียวกันก็มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติพรหมจรรย์ของนักบวชชายหรือภิกษุเสมอกัน และในทางตรงกันข้ามสำหรับสตรีเสียงใดจะไพเราะเท่าเสียงของบุรุษเป็นไม่มีเช่นกัน ดังนั้นบุรุษเองก็เป็นมลทินต่อพรหมจรรย์ของนักบวชหญิงหรือภิกษุณีได้เช่นเดียวกัน เฉพาะผู้ที่ได้รับการฝึกจิตอย่างยิ่งยวดเท่านั้นจึงจะไม่หวั่นไหวอย่างไรก็ตามผู้คนอาจมองข้ามไปว่าคำสอนนี้ตรงกับข้อเท็จจริง และถือเป็นการเตือนสติทั้งบุรุษและสตรีให้พึงระวัง ไม่ประมาท รู้จักครองสติ และฝึกจิตในปฏิสัมพันธ์ของสตรีต่อภิกษุ และภิกษุต่อสตรี ร่วมมือกันเพื่อมิให้เกิดมลทินต่อกันและมีให้สังคมพุทธอ่อนแอ

ค) ด้านพุทธศาสตร์ : นัยยะของคำสอนนี้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าหมายถึงสตรีหากอยู่ใกล้ภิกษุก็จะทำให้พรหมจรรย์คือชีวิตของภิกษุที่เป็นผู้ชายได้รับผลกระทบในทางไม่ดี แต่ก็ควรจะมีความต่อกันให้ครบตามคำสอนที่แท้จริงของพระพุทธเจ้าด้วยว่า “บุรุษก็เป็นมลทินของพรหมจรรย์ของภิกษุณีเช่นกัน” เพราะไม่ว่าจะเป็นชายหรือหญิง ต่างก็เป็นมลทินของกันและกันเนื่องจากเป็นของคู่กัน แม้ว่าจะเปลี่ยนเพศฐานะมาเป็นภิกษุ หรือภิกษุณีแล้วก็ตาม ความเป็นเพศสถานะก็ยังดำรงอยู่คือเพศชาย และเพศหญิงเหมือนเดิม พระพุทธเจ้าทรงแสดงออกให้เห็นถึงว่า “เพศ” เป็นข้าศึกของพรหมจรรย์ น่าจะเป็นการสะท้อน

ให้นักบวชชายเห็นว่าอะไรเป็นศัตรูของการปฏิบัติเพื่อมุ่งสู่นิพพาน แต่หากมีการนำข้อความนี้มาสรุปก็อาจถูกมองว่าเป็นลัทธิชายนิยมที่รังเกียจสตรีได้

(๔) การนำมาประยุกต์ใช้ในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน

ก) ด้านพุทธศาสตร์ : หากสังคมมีคำอธิบายดีๆ ถึงวัตถุประสงค์ของคำสอนที่ว่า “สตรีเป็นมลทินของพรหมจรรย์” คนที่มีได้มีอคติทางเพศก็จะสามารถเข้าใจและยอมรับได้ โดยการทำให้เห็นว่าศาสนาพุทธถือว่าชาย-หญิงถูกสร้างขึ้นมาจากธรรมชาติให้คู่กัน หากผู้ใดต้องการจะบรรลุนิพพานก็ควรระมัดระวังตนในสิ่งที่จะเป็นผลร้ายต่อการปฏิบัติพรหมจรรย์เพื่อให้บรรลุเป้าหมายได้ ดังนั้นคำสอนนี้ก็สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ ในบริบทสังคมปัจจุบัน เพราะในเรื่องของการปฏิบัติพรหมจรรย์ถือเป็นเรื่องเพศเป็นหลักฐานสำคัญ ภิกษุที่ไปมีปฏิสัมพันธ์กับสตรีแล้วทำให้เกิดความรู้สึกนึกคิดที่อาจนำไปสู่การมีเพศสัมพันธ์จริงก็ต้องระวัง เพราะจะทำให้เกิดมลทินและไม่สามารถปฏิบัติพรหมจรรย์ให้บรรลุตามเป้าหมายได้ จึงไม่จำเป็นต้องปรับคำสอนดังกล่าวเพราะใช้ได้อยู่แล้ว และจะช่วยทำให้ทั้งภิกษุสาวกในการมีปฏิสัมพันธ์กับสตรี และสตรีรู้จักพื้นที่ในการปฏิบัติตนเป็นอุบาสิกาที่ดี วางตนเหมาะสมทั้งกาลเทศะและการแต่งกาย อย่างไรก็ตามควรมีการให้การศึกษาบอกกล่าวว่าเป็นผู้ชาย หากยังไม่บรรลุพระอรหันต์ ภูมิคุ้มกันไม่มากพอก็มีสิทธิ์ที่จะเกิดมลทินได้ และควรให้การศึกษาพระว่าให้มองผู้หญิงในฐานะญาติคือพี่สาว น้องสาว หรือมารดา รวมถึงผู้ปกครองวัดต้องกำหนดกฎระเบียบไว้ให้ชัดเจนในเรื่องความเป็นส่วนตัวด้วย

ข) ด้านจิตวิทยา : ถ้าต้องการให้ใช้ได้จริง ก็ต้องฝึก เพราะคำสอนของพระพุทธเจ้านั้นเป็นจริงไม่จำกัดกาล เป็นอภิปรัชญา แต่ทั้งนี้ทั้งนั้นผู้ที่มุ่งปฏิบัติพรหมจรรย์จำเป็นต้องมีการกำหนดและฝึกจิตให้มีความสะอาด ปราศจากกิเลสที่จะมารบกวนจิตใจของตน ประโยชน์ใช้ได้ทั้งอดีต ปัจจุบัน และอนาคต ผู้ที่ต้องการฝึกจำเป็นต้องระมัดระวังการมีปฏิสัมพันธ์ การเห็นภาพ สัมผัส การพูดคุย การระลึกรู้ถึง อันจะนำไปให้เกิดความพอใจ รักใคร่ในสิ่งนั้น ดังนั้นประโยชน์ไม่ได้มุ่งให้เกิดอคติใดๆ หรือความรู้สึกไม่ดีระหว่างเพศ เพียงแต่ต้องการเตือนให้ผู้ที่ต้องการปฏิบัติพรหมจรรย์ ระมัดระวังกามกิเลส อันเกิดจากการมีปฏิสัมพันธ์กับเพศตรงกันข้าม โดยมีได้มีสติเป็นเครื่องระวัง การศึกษาจะช่วยให้คนในสังคมได้ทราบถึงข้อเท็จจริง ที่มาที่ไปของคำสอน และจะช่วยจรรโลงสังคมพุทธให้มีให้อ่อนแอได้

๔.๑.๒ ทศนคติต่อคำสอนที่แตกต่างกัน

(๑) การขาดการศึกษา หรือขาดกัลยาณมิตร

ก) ด้านพุทธศาสตร์ : นักวิชาการบางท่านให้ความเห็นว่านักบวชไม่ได้สนใจศึกษาพระวินัยซึ่งเป็นกรอบในการประพฤติพรหมจรรย์ และการอธิบายเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของคำสอนไม่ตรงประเด็น ทำให้เกิดข้อขัดแย้งที่สำคัญผู้ปฏิบัติพรหมจรรย์ต้องฝึกฝนจิต และหลักเลียงสตรี อีกทั้งคนในสังคมต้องมีความเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกันปราศจากอคติทางเพศ

(๒) สังคมให้คุณค่าแก่เพศชายมากกว่าเพศหญิง

ก) ด้านจิตวิทยา : นักวิชาการบางท่านให้ความเห็นด้วยกับคำสอนที่ว่า “สตรีเป็นมลทินของพรหมจรรย์” เพราะในอดีตพระนางมหาปชาบดีโคตมี ได้กราบทูลขอพระพุทธเจ้าบวชถึง ๓ ครั้ง และในที่สุดก็ได้รับอนุญาตให้บวชในพระพุทธศาสนาเป็นภิกษุณี และทรงมอบครุธรรมมาเพื่อให้ภิกษุณีถือปฏิบัติ หนึ่งในข้อปฏิบัติคือไม่ว่าภิกษุณีบวชมาก็พรรษาก็ต้องทำความเคารพภิกษุ ถึงแม้ภิกษุณีนั้นบวชได้เพียงวันเดียว ถ้าเฟมินิส(feminist)^๖ มาอ่านจะรู้สึกว่าเป็นการดูถูกผู้หญิง เป็นการแบ่งชนชั้น แต่ในความเป็นจริง เนื่องจากในเวลานั้นผู้บวชส่วนใหญ่เป็นเพศชาย และถ้าผู้บวชยังไม่ได้รับการบ่มเพาะฝึกจิตมาอย่างดี ก็อาจจะปฏิบัติกับสตรีตามสัญชาตญาณเดิมได้ ก็ถือว่าสตรีเป็นมลทินต่อพรหมจรรย์จริงโดยนัยนี้นั้นสังคมมิได้ลำเอียงโดยการให้คุณค่าแก่เพศชายมากกว่าเพศหญิงแต่อย่างใด

ข) ด้านพุทธศาสตร์ : ในสังคมปัจจุบันข้อความที่ว่าสตรีเป็นมลทินของพรหมจรรย์ ตนคิดว่าถ้าเราอธิบายดีๆ ถึงวัตถุประสงค์ของคำพูด คนที่เขาไม่ได้มีอคติทางเพศก็จะเข้าใจและรับได้ หลักของนักวิชาการชายท่านหนึ่งสำหรับเรื่องนี้ก็คือ การแก้ปัญหาให้มันนุ่มนวลและลึกจะช่วยลดการขัดแย้งได้ ต้องขังน้ำหนักจากมุมมองของหลายๆ ฝ่าย พยายามทำให้เห็นว่าศาสนาพุทธถือว่า ชายหญิงถูกสร้างขึ้นมาจากธรรมชาติให้เป็นของคู่ ถ้าหากต้องการที่จะบรรลุนิพพาน ก็ควรระมัดระวังในสิ่งที่จะเป็นผลร้ายต่อการปฏิบัติพรหมจรรย์ เพื่อที่จะสามารถบรรลุเป้าหมายได้

(๓) นัยยะของคำสอนตามตัวอักษร

ก) ด้านสังคมวิทยา : นักวิชาการชายไม่เห็นด้วยกับคำสอนที่ว่า “สตรีเป็นศัตรูของพรหมจรรย์” เพราะหากพิจารณาและค้นคว้าประกอบ จะพบว่าพระพุทธองค์ได้ตรัสไว้ว่าทั้งสตรีและบุรุษต่างก็เป็นมลทินของพรหมจรรย์ของกันและกัน พระพุทธเจ้ามิได้ทรงมีอคติต่อ สตรีเพศ ทรงให้ความเสมอภาคแก่ทุกกลุ่มทุกอย่างเป็นเหตุเป็นผลเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน สตรีเป็นมลทินของพรหมจรรย์ของบุรุษ ในทางกลับกันบุรุษก็เป็นมลทินของพรหมจรรย์ของสตรีเช่นกัน อะไรก็ตามที่มีความแตกต่างตามธรรมชาติย่อมเป็นอุปสรรคขัดแย้ง หรือขัดขวางซึ่งกันและกัน กล่าวได้ว่าทั้งสตรีและบุรุษต่างก็เป็นอุปสรรคหรือเป็นมลทินของพรหมจรรย์ของกันและกัน

ข) ด้านมานุษยวิทยา : โดยรวมทั้งนักวิชาการหญิงและชายมองว่าคำว่า “มลทิน” อันมีความหมายโดยนัยว่าเป็นความต่างพร้อย เป็นเรื่องที่พิจารณาได้ยาก หากมองในด้านเพศวิถี คำสอนหรือคำกล่าวใดๆ ที่พูดในเชิงเปรียบเทียบความสูงต่ำระหว่างเพศ ยกย่องเพศ และสร้างตราบาปให้กับเพศตรงข้ามนั้นเป็นการจัดระเบียบแบบเหตุผลนิยมของ

^๖ อ้างแล้วในบทที่ ๓ (หมายถึง ผู้ที่สนับสนุนสิทธิและโอกาสที่เท่าเทียมกันสำหรับสตรีเมื่อเทียบกับบุรุษ โดยอาจมีการเคลื่อนไหวเพื่อเรียกร้องให้ประสบผลสำเร็จ – Macmillan English Dictionary for Advance Learners, New Edition: noun.(C) someone who supports equal rights and opportunities for women, p. 546.)

ชาวตะวันตกซึ่งจัดพื้นที่ในสังคมให้เพศชายมากกว่าเพศหญิงที่ควรมีหน้าที่เพียงแม่ที่คลอดบุตร และดูแลผู้ชายเท่านั้น หากผู้หญิงไม่ปฏิบัติตามระเบียบนี้ ก็มักจะถูกสังคมมองว่าเป็นผู้หญิงไม่ดี นี่คือสังคมที่ให้คุณค่าแก่เพศชาย คำสอนที่ว่า “สตรีเป็นมลทินของพรหมจรรย์” นี่เป็นการตีความเชิงวัฒนธรรมของผู้มีอำนาจทางศาสนาโดยนำความเชื่อดั้งเดิมของตนว่าเพศหญิงอ่อนแอ กว่าเพศชาย ร่างกายผู้หญิงผลิตสิ่งที่เป็นอุปสรรคต่อการสร้างกฎเกณฑ์ทางศีลธรรม เพศหญิงจึงกลายเป็นอุปสรรคต่อการประสบความสำเร็จในทุกเรื่อง ในความเป็นธรรม เรื่องของความเป็นมลทินต่อพรหมจรรย์ของนักบวชนั้น ร่างกายของหญิง-ชาย ไม่สามารถ จะนำมาตัดสินมลทินได้ เนื่องจากนักบวชถือเป็นบุคคลไม่มีเพศ หากเพศตรงข้าม หรือเพศทางเลือกเข้ามามีปฏิสัมพันธ์ ในทางกามราคะกับนักบวช ก็ถือว่าเป็นมลทินต่อพรหมจรรย์ของนักบวชเช่นกัน

(๔) การนำมาประยุกต์ใช้ในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน

ก) ด้านมานุษยวิทยา : การที่เมื่อสังคมไทยมีบริบทที่เปลี่ยนไปจากอดีต เมื่อปรากฏคำสอนนี้ การที่จะวิพากษ์ใดๆ ก็แล้วแต่ ควรจะคำนึงถึงเงื่อนไขระหว่างมนุษย์ ในอดีตกับปัจจุบัน เงื่อนไขของเวลาที่เกิดในอดีตกับปัจจุบัน จึงจะทำให้การวิพากษ์เป็นไปอย่าง ถูกต้องและเหมาะสม

ข) ด้านจิตวิทยา : การจะนำคำสอนตามตัวอักษรมาใช้ในบริบทสังคมปัจจุบัน แน่แน่นอนว่าไม่ได้ แต่ถ้ามองตามคำสอน พิจารณาว่าคำสอนนี้สามารถนำมาสอนได้ เพราะคำพูดนี้มีไว้สอนสำหรับผู้ที่ต้องการปฏิบัติธรรม ไม่ว่าจะเป็นหญิงหรือชาย เป็นการบอกให้ระวังตัวไว้ว่าอะไร คือมลทินของการปฏิบัติพรหมจรรย์ เพื่อให้รู้ว่าอะไรบ้างที่สามารถจะ กระตุ้นอารมณ์ทางเพศของผู้ปฏิบัติธรรม โดยใคร เพราะฉะนั้นเมื่อรู้แล้วว่ากามเป็นมลทินของพรหมจรรย์ อาจจะเป็นบุคคล สื่อ เทคโนโลยีในปัจจุบันที่จะเข้ามาเป็นสิ่งเร้า ผู้ปฏิบัติจะรู้ได้ด้วยตนเองว่าสิ่งเร้าใดมีอิทธิพลกระตุ้นเร้าให้การปฏิบัติพรหมจรรย์ของตนเป็นมลทิน และเมื่อรู้แล้วว่าสิ่งเร้าใดตรงกับจริตของตนก็ต้องไม่ประมาทโดยคิดว่าตนสามารถควบคุมได้ เพราะเมื่อมีสิ่งเร้าจากภายนอกทำให้เกิดกามราคะ ซึ่งอาจเป็นเพศตรงกันข้าม หรือเพศเดียวกัน ผู้ปฏิบัติ อาจขาดสติไม่ทันระวังตนได้ โดยเฉพาะพระภิกษุ หรือภิกษุณีที่มุ่งปฏิบัติพรหมจรรย์

ค) ด้านพุทธศาสตร์: สังคมปัจจุบันจำเป็นต้องมีความเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน เพื่อช่วยกันจรรโลงความถูกต้อง และความคงอยู่ของพระพุทธศาสนาแบบ “บวร” คือ บ้าน วัด และโรงเรียน หากมีความจำเป็นที่พระ และอุบาสิกจะต้องทำงานร่วมกัน ก็ควรต้องมีการคัดสรรพระรูปที่มีการปฏิบัติฝึกฝนอบรมจิตใจตนเองมากพอควร มีภูมิคุ้มกันมากพอแล้ว

ตารางที่ ๔.๑ แสดงตารางสรุปเปรียบเทียบความเหมือน-คล้ายคลึงและความต่างในเรื่องทัศนคติของนักวิชาการด้านต่างๆต่อคำสอนที่ว่า “สตรีเป็นมลทินของพรหมจรรย์” ในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน

ประเด็นสำคัญหลัก	ความเหมือน-คล้ายคลึง	ความแตกต่าง
การขาดการศึกษา หรือ ขาดกัลยาณมิตร	ด้านสังคมวิทยา : ขาดการเรียนรู้ที่มาที่ไปของข้อความที่เป็นคำสอนที่ถูกต้อง ทำให้มีการตีความตามความหมายไม่ถูกต้องตามข้อเท็จจริง และสตรีขาดการอบรมในการปฏิบัติตนเมื่อต้องปฏิบัติสัมพันธ์กับภิกษุ ด้านมานุษยวิทยา : บุคคลผู้ซึ่งขาดความรู้ในบริบทที่เกี่ยวกับคำสอน ทำให้การตีความไม่ถูกต้อง ทำให้เกิดอคติต่อสตรี ด้านจิตวิทยา : ขาดการเรียนรู้เรื่อง การปฏิบัติตนเมื่อนักบวชและสตรีจำเป็นต้องมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน ด้านพุทธศาสตร์ : นักบวชและสตรีขาดการเรียนรู้เรื่องการปฏิบัติตนต่อกัน	ด้านพุทธศาสตร์ : นักบวชไม่ได้สนใจศึกษาพระวินัยซึ่งเป็นกรอบในการประพฤติพรหมจรรย์ และการอธิบายเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของคำสอนไม่ตรงประเด็น ทำให้เกิดข้อขัดแย้ง อีกทั้งนักบวชที่ต้องการปฏิบัติพรหมจรรย์ยังขาดการฝึกฝนจิต และการไม่มีวิธีการหลีกเลี่ยงสตรี คนในสังคมยังขาดเรื่อง ความเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน ทำให้ยังมีอคติทางเพศอยู่
สังคมให้คุณค่าเพศชายมากกว่าเพศหญิง	ด้านสังคมวิทยา : สังคมไทยมีความอ่อนไหวต่อคำสอนนี้ เมื่อภิกษุขาดสติ และสตรีไม่ระวังตัวจึงเป็นไปได้ว่าสตรีอาจถูกมองว่าเป็นมลทินของพรหมจรรย์ต่อภิกษุ ด้านมานุษยวิทยา : เกิดจากความเชื่อดั้งเดิมที่ติดอยู่กับประเพณีและ	ด้านจิตวิทยา : เห็นด้วยกับคำสอนที่ว่าสังคมในสมัยพุทธกาลมิได้ให้คุณค่าแก่เพศชายมากกว่าเพศหญิง แต่นักบวชชายมีมากกว่าหญิงสมัยพุทธกาล พระพุทธเจ้าก็ทรงอนุญาตให้บวชได้ภายใต้การยอมรับครุธรรม ๘ ด้านพุทธศาสตร์ : หากได้มีการอธิบาย

ประเด็นสำคัญหลัก	ความเหมือน-คล้ายคลึง	ความแตกต่าง
สังคมให้คุณค่าเพศชายมากกว่าเพศหญิง	วัฒนธรรมที่สืบทอดมาจากอินเดียผ่านทางศาสนาพุทธ ด้านจิตวิทยา : อคติทางเพศติดมากับความเชื่อทางศาสนา	ถึงวัตถุประสงค์ของคำสอน และมีวิธีแก้ปัญหาอย่างนุ่มนวล ลึกซึ้ง ก็จะสามารถขัดแย้งได้ โดยต้องมีการชั่งน้ำหนักจากมุมมองของหลายๆ ฝ่าย คนที่ไม่มีอคติทางเพศก็สามารถเข้าใจและรับได้ว่าหากบุคคลต้องการจะบรรลุนิพพาน ก็ต้องระมัดระวังสิ่งที่จะเป็นผลร้ายต่อการปฏิบัติพรหมจรรย์
นัยยะของคำสอนตามตัวอักษร	ด้านสังคมวิทยา : เห็นด้วยตามคำสอนของพระพุทธเจ้าที่ทรงมองว่าสตรีเป็นเพศที่มีอิทธิพลตามสัญญาตาญาณทางเพศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับบุรุษที่มีเป้าหมายทางธรรม บวชเพื่อปฏิบัติพรหมจรรย์เพื่อบรรลุนิพพาน แต่ในบริบทสังคมปัจจุบันมีภิกษุเข้าไปเกี่ยวข้องกับทั้งสตรีและเพศที่ ๓ ซึ่งสังคมให้การยอมรับโดยผ่านทางสื่อเทคโนโลยีต่างๆ ด้านจิตวิทยา : เห็นด้วยกับคำสอนนี้ในแง่หลักธรรมซึ่งตรงกับความเป็นจริงว่าส่วนที่ตัดได้ยากที่สุดคือ “กามราคะ” ตามสัญญาตาญาณทางเพศทั้งชายและหญิงภายใต้ทฤษฎีของ فروยด์ และมีเรื่องของอารมณ์เข้ามาเกี่ยวข้อง อารมณ์เหล่านี้เกิดจากปัจจัยหรือสิ่งเร้าทั้งภายในและ	ด้านสังคมวิทยา : นักวิชาการชายไม่เห็นด้วยกับคำสอนที่ว่า “สตรีเป็นศัตรูของพรหมจรรย์” เพราะหากพิจารณาและค้นคว้าประกอบ จะพบว่าพระพุทธองค์ได้ตรัสไว้ว่าทั้งสตรีและบุรุษต่างก็เป็นมลทินของพรหมจรรย์ของกันและกัน พระพุทธเจ้ามิได้ทรงมีอคติต่อสตรีเพศทรงให้ความเสมอภาคแก่ทุกกลุ่มทุกอย่างเป็นเหตุเป็นผลเชื่อมโยงซึ่งกันและกัน สตรีเป็นมลทินของพรหมจรรย์ของบุรุษ ในทางกลับกันบุรุษก็เป็นมลทินของพรหมจรรย์ของสตรีเช่นกัน ด้านมานุษยวิทยา : จากการรวบรวมข้อมูลโดยรวม นักวิชาการหญิงและชายมองว่าคำว่า “มลทิน” อันมีความหมายโดยนัยว่าเป็นความต่างพร้อยมักเป็นเรื่องที่พิจารณาได้ยาก หากมองในด้านเพศวิถี คำสอนหรือคำกล่าวใดๆ ที่พูดเชิงเปรียบเทียบความสูงต่ำระหว่างเพศ

ประเด็นสำคัญหลัก	ความเหมือน-คล้ายคลึง	ความแตกต่าง
นัยยะของคำสอนตามตัวอักษร	ภายนอก นอกจากนี้ยังมีเพศเดียวกันกับภิกษุที่เป็นมลทินของพรหมจรรย์ของภิกษุด้วย ด้านพุทธศาสตร์ : นัยยะของคำสอนนี้แสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่าหมายถึงสตรีหากอยู่ใกล้ภิกษุก็จะทำให้พรหมจรรย์คือชีวิตของภิกษุที่เป็นผู้ชายได้รับผลกระทบในทางไม่ดี แต่ก็ควรจะมีข้อความตอกันให้ครบตามคำสอนที่แท้จริงของพระพุทธเจ้าด้วยว่า “บุรุษก็เป็นมลทินของพรหมจรรย์ของภิกษุณีเช่นกัน” เพราะไม่ว่าจะเป็นชายหรือหญิง ต่างก็เป็นมลทินของกันและกันเนื่องจากเป็นของคู่กัน พระพุทธเจ้าทรงแสดงออกให้เห็นถึงว่า “เพศ” เป็นข้าศึกของพรหมจรรย์ น่าจะเป็นการสะท้อนให้นักบวชชายเห็นว่าอะไรเป็นศัตรูของการปฏิบัติเพื่อบ่มงูสนิพพาน	ยกย่องเพศ และสร้างตราบาปให้กับเพศตรงข้ามนั้นเป็นการจัดระเบียบแบบเหตุผลนิยมของชาวตะวันตกซึ่งจัดพื้นที่ในสังคมให้เพศชายมากกว่า เพศหญิงที่ควรมีหน้าที่เพียงแม่ที่คลอดบุตรและดูแลผู้ชายเท่านั้น หากผู้หญิงไม่ปฏิบัติตามระเบียบนี้ ก็มักจะถูกสังคมมองว่าเป็นผู้หญิงไม่ดี นี่คือสังคมที่ให้คุณค่าแก่เพศชาย ส่วนคำสอนที่ว่า “สตรีเป็นมลทินของพรหมจรรย์” นี้จัดเป็นการตีความเชิงวัฒนธรรมของผู้มีอำนาจทางศาสนา โดยนำความเชื่อดั้งเดิมของตนว่าเพศหญิงอ่อนแอกว่าเพศชาย ร่างกายผู้หญิงผลิตสิ่งที่เป็นอุปสรรคต่อการสร้างกฎเกณฑ์ทางศีลธรรม เพศหญิงจึงกลายเป็นอุปสรรคต่อการประสบความสำเร็จในทุกเรื่อง ในความเป็นธรรม เรื่องของความเป็นมลทินต่อพรหมจรรย์ของนักบวชนั้น ร่างกายของหญิง-ชายไม่สามารถ จะนำมาตัดสินมลทินได้
การนำมาประยุกต์ใช้ในบริบทสังคมปัจจุบัน	ด้านพุทธศาสตร์ : หากสังคมมีคำอธิบายถึงจุดประสงค์ของคำสอนอย่างถ่องแท้ คนที่ไม่มีอคติทางเพศก็จะสามารถเข้าใจและยอมรับได้ โดยการทำให้เห็นวาศาสนาพุทธถือว่าบุรุษและสตรีถูกสร้างขึ้นมาจาก	ด้านมานุษยวิทยา : เมื่อสังคมไทยมีบริบทที่เปลี่ยนไปจากอดีต เมื่อปรากฏคำสอน การที่จะวิพากษ์ใดๆ ก็แล้วแต่ เราควรต้องคำนึงถึงเงื่อนไขระหว่างมนุษย์ในอดีตกับมนุษย์ในปัจจุบัน เงื่อนไขของเวลาที่เกิดในอดีตกับใน

ประเด็นสำคัญหลัก	ความเหมือน-คล้ายคลึง	ความแตกต่าง
ก า ร น า มา ประยุกต์ ใช้ใน บ ริ บ ท สั ง ค ม ปัจจุบัน	ธรรมชาติให้คู่กัน หากใครต้องการ จะบรรลุนิพพานก็ต้องระมัดระวัง ตน ด้านจิตวิทยา : ถ้าหากต้องการให้ คำสอนใช้ได้จริง ต้องมีการฝึกฝน บ่มเพาะจิตใจตนเองให้มีความ สะอาด ปราศจากกิเลส มีความ ระวังในการมีปฏิสัมพันธ์ การเห็น ภาพ การสัมผัส การพูดคุย และ การระลึกรู้ถึงอันจะนำไปสู่ความ พอใจ รักใคร่ คำสอนนี้มีได้มุ่งให้ เกิดอคติใดๆ ระหว่างเพศ	ปัจจุบัน จึงจะทำให้การวิพากษ์ เป็นไปอย่างถูกต้องและเหมาะสม ด้านจิตวิทยา : การจะนำคำสอนตาม ตัวอักษรมาใช้ในบริบทสังคมปัจจุบัน ย่อมทำไม่ได้ แต่ถ้ามองตามคำสอน พิจารณาว่าคำสอนนี้สามารถนำมา สอนได้ เพราะคำพูดนี้มีไว้สอน สำหรับผู้ที่ต้องการปฏิบัติธรรมทั้ง หญิงหรือชาย เป็นการบอกให้ระวัง ตัวไว้ว่าอะไรคือมลทินของการปฏิบัติ พรหมจรรย์ เพื่อให้รู้ว่าอะไรบ้างที่ สามารถจะกระตุ้นอารมณ์ทางเพศ ของผู้ที่ปฏิบัติธรรมโดยใคร เมื่อรู้แล้ว ว่ากำเป็นมลทินของพรหมจรรย์ ก็ ต้องไม่ประมาท ด้านพุทธศาสตร์ : ในยุคสังคมปัจจุบัน จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องมีความเอื้อเฟื้อซึ่งกัน และกัน เพื่อเป็นการช่วยกันจรรโลง เรื่องของความถูกต้อง และในเรื่อง ความคงอยู่ของพระพุทธศาสนาแบบ “บวร” คือ บ้าน วัด และโรงเรียน หากมีความจำเป็นที่พระ และ อุบาสิกจะต้องทำงานร่วมกัน ก็ควร ต้องมีการคัดสรรพระรูปที่มีการ ปฏิบัติฝึกฝนอบรมจิตใจของตนเอง มากพอควร มีภูมิคุ้มกันมากพอแล้ว

๔.๒ แนวทางในการนำคำสอน “สตรีเป็นมลทินของพรหมจรรย์” มาใช้ในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน

จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกนักวิชาการด้านต่างๆ ได้แก่ด้านสังคมวิทยา ด้านมานุษยวิทยา ด้านจิตวิทยา และด้านพุทธศาสตร์ ให้เห็นถึงความสอดคล้องและความแตกต่างในมุมมองและทัศนคติข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยได้เห็นภาพรวมของแนวทางในสร้างทัศนคติในทางบวกในการนำคำสอนที่ว่า “สตรีเป็นมลทินของพรหมจรรย์” มาใช้ได้จริงในบริบทสังคมไทยปัจจุบันเพื่อเป็นการเตือนสติทั้งสตรีและนักบวชเพศตรงกันข้าม รวมถึงเพศทางเลือกและนักบวช ให้ระมัดระวังตน และทราบถึงวิธีการในการมีปฏิสัมพันธ์ที่ถูกต้องต่อกันดังต่อไปนี้

๔.๒.๑ ด้านสังคมวิทยา : สถาบันครอบครัว และสถาบันการศึกษาควรร่วมมือกันพัฒนาโครงสร้างทางสังคมให้เข้มแข็งขึ้นกว่าเดิม เพื่อลดอคติทางเพศ และความคับข้องใจในกลุ่มสตรีนิยม

การที่จะนำคำสอนนี้มาประยุกต์เพื่อใช้ได้จริงในสังคมปัจจุบันนั้น คนในสถาบันครอบครัว และสถาบันการศึกษาต้องร่วมมือกันแก้ไขโครงสร้างทางสังคมที่อ่อนแอให้กลับมา มีความเข้มแข็งขึ้นโดยการร่วมมือกันส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้เกี่ยวกับศีลธรรมที่สอนให้รู้เกี่ยวกับหน้าที่ และบทบาทของตนในการเป็นพุทธศาสนิกชนที่ถูกต้อง สตรี หรือเพศทางเลือก จะได้มีความรู้ว่าจะควรปฏิบัติตนอย่างไรเมื่อต้องมามีปฏิสัมพันธ์กับภิกษุ ทั้งนี้สถาบันครอบครัวเป็นจุดเริ่มต้นที่ดีโดยพ่อแม่ควรจะต้องปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีให้ลูกๆ ในฐานะกัลยาณมิตรผู้คอยแนะนำในเรื่องของการปฏิบัติเป็นชาวพุทธที่ดี รู้จักบทบาทที่ถูกต้องในการเข้าไปเกี่ยวข้องกับศาสนาในฐานะที่เป็นพุทธมามกะที่ดีทั้งอุบาสก อุบาสิกา อีกทั้งการศึกษาจะทำให้คนในสังคมมีสติปัญญาในการไตร่ตรองข้อเท็จจริง ที่มาที่ไป เจื่อนไขเกี่ยวกับสภาพแวดล้อม และยุคสมัย หรือบริบททางสังคมที่ต่างกัน ไม่ถูกชักนำไปในทางความคิดอย่างง่ายดาย ก็จะช่วยจรรโลงศาสนา และลดความขัดแย้ง ความคับข้องใจในกลุ่มสตรีนิยมบนความไม่รู้จักจริง หรืออคติในเรื่องเกี่ยวกับคำสอนที่ว่าสตรีเป็นมลทินของพรหมจรรย์ได้

๔.๒.๒ ด้านมานุษยวิทยา : ต้องเน้นการปฏิบัติตนที่ถูกต้องไม่ควรนำคำสอนนี้มาใช้เพื่อประโยชน์อย่างใดอย่างหนึ่ง

การจะนำคำสอนนี้มาใช้ในบริบทสังคมปัจจุบันต้องเน้นการปฏิบัติตนที่ถูกต้อง ภิกษุเมื่อตัดสินใจออกบวชก็ต้องปฏิบัติตนตามกฎของการเป็นภิกษุได้ หากไม่สามารถทำได้ ก็ต้องแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมโดยการลาสิกขา ส่วนสตรีก็ต้องรู้ถึงวิธีปฏิบัติตนในการมีปฏิสัมพันธ์กับภิกษุอย่างถูกต้องในทุกทาง เช่นการใช้คำพูดที่ถูกต้องเหมาะสม การวางตนและการแต่งกายที่เหมาะสม อีกทั้งการที่เมื่อสังคมไทยมีบริบทที่เปลี่ยนไปจากอดีต เมื่อปรากฏคำสอนนี้ การที่จะวิพากษ์ใดๆ โดยเฉพาะเรื่องเพศ ก็ควรจะคำนึงถึงเงื่อนไขระหว่างมนุษย์ในอดีตกับปัจจุบัน และเงื่อนไขของเวลาที่เกิดในอดีตกับปัจจุบัน จึงจะทำให้การวิพากษ์เป็นไปอย่างถูกต้องและเหมาะสม เนื่องจากปัญหาเรื่องเพศในศาสนาเป็นปัญหาที่แก้ไขได้ยากที่สุดด้วย

สาเหตุที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมความเชื่อที่มีสืบทอดกันมา การแก้ปัญหาเรื่องสตรีจึงมักเป็นการแก้ปัญหาที่ปลายเหตุ อีกทั้งการนำเสนอข้อความหรือคำสอนใดๆ ควรบอกให้ครบ เช่น กรณีคำสอนนี้ ต้องยกมาด้วยว่าบุรุษก็เป็นมลทินของพรหมจรรย์ของนักบวชสตรีเช่นกัน

๔.๒.๓ ด้านจิตวิทยา : ควรให้การศึกษาในบริบทที่เกี่ยวกับคำสอนนี้ และเรื่องเกี่ยวกับสัญญาตญาณทางเพศ เพื่อให้คนในสังคมปัจจุบันมีการตีความที่ถูกต้อง ไม่เกิดอคติต่อสตรี และควรร่วมมือกันการสร้างระเบียบวินัย และกรอบปฏิบัติที่ดีในผู้ที่เข้ามาบวชเป็นภิกษุ

ในการป้องกันมิให้เกิดอคติต่อสตรีในสังคมปัจจุบันในเนื้อหาของคำสอนที่ยกมาเพียงส่วนเดียวนั้น ควรมีการให้การศึกษาแก่คนในสังคมอย่างกว้างขวางมากขึ้นในบริบทของคำสอนที่ว่า “สตรีเป็นมลทินของพรหมจรรย์” เพื่อให้มีการตีความที่ถูกต้อง ไม่เกิดอคติต่อสตรีและต้องให้การศึกษาเกี่ยวกับสัญญาตญาณทางเพศ และเข้าใจได้ว่าสตรีเป็นเพศที่มีอิทธิพลตามสัญญาตญาณทางเพศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับบุรุษที่มีเป้าหมายทางธรรม ในยุคปัจจุบันนอกจากสตรีเพศที่แท้จริงแล้ว ยังมีเพศทางเลือกที่ ๓ เข้ามามีส่วนทำให้เกิดมลทินต่อพรหมจรรย์ของบุรุษที่เข้ามาบวชเป็นภิกษุด้วย แม้แต่การบวชบ้นเฑาะห์ ก็ทำให้เกิดมลทินของพรหมจรรย์ด้วย คนในสังคมจึงควรร่วมมือกันการสร้างระเบียบวินัย และกรอบปฏิบัติที่ดีในผู้ที่เข้ามาบวชเป็นภิกษุด้วย

๔.๒.๔ ด้านพุทธศาสตร์ : คนในสังคมควรมีความเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน ร่วมมือกันในแบบ “บวร” คือ บ้าน วัด โรงเรียน ส่งเสริมการศึกษาศีลธรรม และข้อเท็จจริงในเรื่องเกี่ยวกับที่มาที่ไปของคำสอนนี้ในทางพระพุทธศาสนา มีการสร้างกฎ ระเบียบในวัดเพื่อการปฏิบัติตนที่ถูกต้องเหมาะสมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

ก) การศึกษาข้อเท็จจริง : การจะนำคำสอนนี้มาใช้ในบริบทสังคมปัจจุบัน คนในสังคมควรร่วมมือกันส่งเสริมการศึกษาถึงข้อเท็จจริงในเรื่องเกี่ยวกับที่มาที่ไปของคำสอนที่ว่า “สตรีเป็นมลทินของพรหมจรรย์” ในทางพระพุทธศาสนาทั้งนี้รวมถึงการศึกษาในบริบทของเงื่อนไขด้านเวลาและสิ่งแวดล้อมด้วยว่าทุกอย่างย่อมเปลี่ยนแปลงไปตามยุคสมัย ต้องมีการให้ความรู้แก่คนในสังคมว่า ในสมัยก่อนพุทธกาลนั้น ผู้หญิงมีสภาพแตกต่างกันตามวรรณะและศาสนา โดยสังคมได้กำหนดบทบาทให้เห็นชัดเจนว่าผู้หญิงมีฐานะบุตร ฐานะภรรยา ฐานะมารดา และฐานะหญิงหม้าย เป็นกรอบกำหนดของสังคมที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ในด้านที่เกี่ยวข้องกับศาสนานั้น ต้องให้ความรู้ที่ย้อนไปถึงตอนต้นของยุคพระเวทที่ผู้หญิงได้รับอนุญาตให้มีส่วนร่วมในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา แต่ต่อมากลับถูกกีดกันให้ออกจากพิธีกรรมต่างๆ เนื่องจากเหตุผลทางธรรมชาติในการมีระดูของเพศหญิง มีการมองว่าเป็นสิ่งสกปรก เป็นมลทิน ตามความเชื่อของศาสนาพราหมณ์ฮินดู ด้วยเหตุผลนี้เองถึงแม้ว่าผู้หญิงจะมีความสามารถในด้านต่างๆ และมีอิสรภาพทางจิตวิญญาณก็จริง แต่ในทางปฏิบัติและหน้าที่หลักก็คือการดูแลครอบครัว ส่วนชีวิตและความเป็นไปในชีวิตก็ยังอยู่ภายใต้การดูแลและสิทธิปกครองของผู้ชายเท่านั้น ประเพณีปฏิบัติเหล่านี้ และทัศนคติต่อผู้หญิงในลักษณะดังกล่าวนี้ก็ยังปรากฏอยู่สืบทอดมาในสมัยพุทธกาล การศึกษาข้อเท็จจริงทางพระพุทธศาสนาจะทำให้ทราบ

ว่าการที่พระพุทธเจ้าทรงเปิดโอกาสให้ผู้หญิงในทุกวรรณะเข้ามามีส่วนร่วมในพุทธศาสนา ในสถานะของคฤหัสถ์ที่ทำหน้าที่อุบาสิกา ผู้ทำนุบำรุงศาสนา ปฏิบัติตนตามคำสอน หรือการอนุญาตให้ผู้หญิงบวชเป็นภิกษุณี ซึ่งเป็นการทวนกระแสสังคมในขณะนั้น ทำให้มีปัญหาไม่ยอมรับ และมีการต่อต้านจากผู้คนในสังคมและศาสนาอื่นๆ ประกอบกับการมีปัญหาในเรื่องการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างภิกษุกับสตรี ทำให้มีการกำหนดพระวินัย เพื่อเป็นกฎปฏิบัติให้ภิกษุและภิกษุณี พร้อมทั้งยกคำสอนต่างๆ อันเกี่ยวกับความสัมพันธ์ชายหญิงว่าด้วยกฎของการดึงดูดระหว่างเพศตามธรรมชาติ โดยแสดงให้เห็นว่าเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติพรหมจรรย์อย่างไร เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติพรหมจรรย์ให้บรรลุถึงเป้าหมาย และช่วยลดการครหาจากสังคมภายนอกด้วย การทำความเข้าใจสถานะของสตรีในสมัยก่อนพุทธกาลและสมัยพุทธกาลว่าได้รับการยอมรับหรือปฏิเสธอย่างไร ตลอดจนคำสอนที่ปรากฏในคัมภีร์ จะทำให้การตีความคำสอนที่ว่า “สตรีเป็นมลทินของพรหมจรรย์” ในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน เป็นไปอย่างเที่ยงตรง ยุติธรรม ปราศจากอคติทางเพศ

ข) การนำศีลธรรมกลับมา : สิ่งสำคัญอีกสิ่งหนึ่ง คือการส่งเสริมเรื่องการเรียนรู้เกี่ยวกับศีลธรรมที่สอนให้บุคคลรู้เกี่ยวกับหน้าที่และบทบาทของตนในสังคมในการเป็นพุทธศาสนิกชนที่ถูกต้องซึ่งระบบการศึกษาในสถาบันทางการศึกษาในสังคมปัจจุบันมิได้ให้ความสำคัญมากเท่าในอดีต

ค) ความเอื้อเฟื้อกันแบบ “บวร” : ในปัจจุบันสิ่งต่างๆ ที่เข้ามากระทบต่อการปฏิบัติ จะมีผลเป็นมลทินของพรหมจรรย์ของผู้ที่ต้องการปฏิบัติพรหมจรรย์แน่นอน ถ้าผู้ปฏิบัติไม่มีวินัย และกรอบปฏิบัติที่ดีพอคนในสังคมปัจจุบันจึงจำเป็นต้องมีความเอื้อเฟื้อซึ่งกันและกัน เพื่อช่วยกันจรรโลงความถูกต้อง และความคงอยู่ของพระพุทธศาสนาแบบ “บวร” คือ บ้าน วัด และโรงเรียน หากมีความจำเป็นที่พระ และอุบาสิกาจะต้องทำงานร่วมกัน ก็ควรต้องมีการคัดสรรพระรูปที่มีการปฏิบัติฝึกฝนอบรมจิตใจตนเองมากพอควร มีภูมิคุ้มกันมากพอแล้ว

๔.๓ สรุปแนวทางในการนำคำสอน “สตรีเป็นมลทินของพรหมจรรย์” มาใช้ในบริบทสังคมไทยปัจจุบัน

จากการวิเคราะห์และแนวทางในการนำคำสอนเรื่อง “สตรีเป็นมลทินของพรหมจรรย์” มาใช้ในบริบทสังคมปัจจุบันในแง่มุมต่างๆ ข้างต้น สามารถสรุปประเด็นสำคัญเกี่ยวกับแนวทางในการนำคำสอนดังกล่าวนี้มาใช้ได้อย่างถูกต้องในบริบทสังคมปัจจุบันได้ คือ การให้การศึกษาเกี่ยวกับ (๑) ธรรมชาติของชายและหญิงในแง่มุมที่เกี่ยวกับสัจยชาติญาณทางเพศ อิทธิพลของเพศตรงข้ามต่อกันและกัน หรือแม้แต่เพศเบี่ยงเบนที่อาจเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติพรหมจรรย์ได้นั้น จะทำให้ต่างฝ่ายต่างระมัดระวังตนได้ดีขึ้น ประกอบกับการฝึกฝนอบรมบ่มเพาะจิตใจ และการสร้างระเบียบวินัยที่ดี และถูกต้องจะช่วยให้ผู้ปฏิบัติพรหมจรรย์บรรลุเป้าหมายได้ดียิ่งขึ้น และ (๒) ข้อเท็จจริงในทางพระพุทธศาสนาเกี่ยวกับคำสอนในบริบททั้งหมดมิใช่แต่จะตีความเพียงตัวอักษร ต้องอาศัยความรู้ บริบทในเรื่องของยุคสมัย ประเพณี วัฒนธรรม ความเชื่อที่สืบทอดกันมาตั้งแต่ครั้งก่อนพุทธกาล และสมัยพุทธกาล จนสืบเนื่องมาถึง

ปัจจุบันซึ่งเป็นยุคที่สื่อเทคโนโลยีต่างๆ เข้ามามีอิทธิพลในการชักนำทางความคิดไปในทางผิดๆ หรือเพื่อผลประโยชน์อื่นๆ ที่เบี่ยงเบนไป นอกจากนั้นความเอื้อเฟื้อเกื้อกูล เมตตาซึ่งกันและกัน ของบุคคลในทุกสถานภาพในสังคม ก็มีความสำคัญมากในบริบทของความเป็นสังคมพุทธในสังคมปัจจุบันที่ค่อนข้างจะห่างจากเรื่องศีลธรรม บางเรื่องก่อให้เกิดความเข้าใจผิดหรือเกิดความไม่เห็นคุณค่าในความเป็นผู้หญิงเพราะไม่มีผู้ที่คอยให้คำแนะนำกระตุ้นเตือน ให้ผู้หญิงด้วยกัน เกิดความภาคภูมิใจในความเป็นผู้หญิง ตัวอย่างของคำสอนที่ถ่ายทอดผ่านพระภิกษุฝ่ายเดียว เช่น การสอนว่า สตรีเป็นมลทินของพรหมจรรย์ การที่พระภิกษุจะรับของจากผู้หญิงต้องใช้ผ้า รับแทนรับด้วยมือ เรื่องเหล่านี้เกิดขึ้นเพราะไม่มีภิกษุณีที่คอยสั่งสอนหลักธรรมที่คล้ายคลึงใน มุมของผู้หญิง เช่น ควรจะมีการสอนว่า บุรุษก็เป็นมลทินของพรหมจรรย์ (ของภิกษุณี) จึงมีภาพ ของผู้หญิงว่า เป็นมลทินของพรหมจรรย์แต่เพียงฝ่ายเดียว และนำไปสู่ความรู้ความเชื่อผิดๆ ว่า ผู้หญิงนั้นเป็นบ่อเกิดแห่งความไม่บริสุทธิ์ทั้งปวง แท้จริงแล้วทั้งหญิงและชายต่างต้องมีความ ระมัดระวังเท่าเทียมกัน

พระพุทธศาสนาซึ่งรากฐานของความเชื่อของสังคมไทยก็อาจเป็นปัจจัยหนึ่งที่ฝังราก อยู่ในระบบความเชื่อของคนไทย ซึ่งก็น่าจะเป็นเรื่องที่ดีที่กลุ่มสตรีนิยมและกิจกรรมเพื่อสตรีได้ มองเห็นปัญหานี้และสะท้อนออกมาให้สังคมได้รับทราบ ซึ่งปัญหานี้ก็ควรที่จะช่วยกันแก้ไข ส่วน หนึ่งก็ต้องยอมรับว่า การไม่มีภิกษุณีที่คอยให้ความช่วยเหลือด้านความรู้ในทางศาสนาและความ เชื่อแก่ผู้หญิงก็มีส่วนทำให้ผู้หญิงในสังคมไทยยังขาดความรู้ในเรื่องศาสนาเรื่องบุญกรรมอยู่ แต่ พระภิกษุก็ไม่ควรที่จะนิ่งนอนใจหรือสั่งสอนหลักธรรมบางอย่างที่เกี่ยวกับผู้หญิงอย่างไม่ ระมัดระวัง โดยเฉพาะในเรื่องกฎแห่งกรรม การได้เกิดมาเป็นผู้หญิง เป็นเพราะกรรมอะไร เมื่อ เป็นผู้หญิงแล้วในทางศาสนาควรวางตัวอย่างไร ควรพัฒนาตนเองอย่างไร และควรสอนให้ผู้หญิง มองเห็นค่าของตัวเองด้วยหลักธรรมในทางศาสนา ในเรื่องเกี่ยวกับคำสอนนี้ผู้วิจัยจะได้ศึกษา ผู้หญิงถูกกีดกันออกจาก กฎวินัยทางสงฆ์ เพราะถือกันว่าผู้หญิงเป็นบุคคลที่มีสถานะ “ต่ำกว่า” เป็นเรื่องทางโลกวัตถุและถูกจำกัดคุณค่า/ความสำคัญไว้เพียงที่บทบาททางเศรษฐกิจอันได้แก่ การทำบุญสร้างกุศล และการบริจาคทานได้แก่วัดในท้องถิ่น^๒ และเมื่อผู้หญิงปรารถนาที่จะเข้า วัดเพื่อปฏิบัติธรรมก็เกิดปัญหาความใกล้ชิดกับพระสงฆ์ อันอาจทำให้พระสงฆ์ประพฤติเสียหยา ยขึ้นได้ และเมื่อเกิดเรื่องเสียหายขึ้นในวงการสงฆ์ผู้ที่ถูกสังคมตำหนิมากคือ ผู้หญิง แต่ไม่ตำหนิ พระ ดังทัศนะของ มาจอร์ มีอคะ ที่ว่า พระพุทธศาสนาทั้งสำหรับชาวบ้านและสำหรับพระ ต่าง ก็เห็นความปรารถนาทางเพศของผู้หญิงว่าเป็นมารผจญ คิดอย่างนี้แล้ว พระก็ไม่ต้องรับผิดชอบ

^๒วารณโกคาพานิชวงษ์ เขียน,กุลภา วจนสาระ แปล. “พุทธศาสนาและมิติเรื่องเพศในสังคมไทย วัจนวิชาการกับความพยายามทบทวนใหม่”, ใน เพศสถานะและเพศวิถีในสังคมไทย, บรรณาธิการโดย อมรา พงศาพิชญ์, หน้า ๙๐.

อะไร เพราะถ้าผิดพลาดก็เป็นเพราะผู้หญิงนั่นเอง พระจึงเป็นเนื่อนาบุญที่สะอาดบริสุทธิ์อันเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับระเบียบสังคม^๓

เรื่องอุบาสิกบางคนที่มีความสำคัญในทางศาสนาซึ่งเป็นผู้ที่ควรยกย่องกล่าวถึงเพื่อเป็นกระตุ้นให้ผู้หญิงด้วยกันให้ความสำคัญแก่ความเป็นผู้หญิง พระภิกษุเมื่อกล่าวถึงบทบาทสตรีในพุทธศาสนาบางท่านไม่ได้กล่าวถึงด้วยการให้เกียรติยกย่องเพื่อเป็นแบบอย่างให้กับผู้หญิงที่พึงธรรมโดยการปลูกกระตุ้นให้สตรีเกิดความรู้สึกว่า อาจหาญ อยากจะนำไปประพฤติปฏิบัติ ตาม สังคมไทยขาดมุมมองทางคำสอนที่ตระหนักถึงผู้หญิงไป แต่ข้อวิจารณ์บางอย่างก็ดูจะมีน้ำหนักน้อยไป เช่น ข้อวิจารณ์ที่ว่า คำสอนเรื่องเพศหญิงเพศชายที่สูงต่ำกว่ากันทำให้เกิดความรุนแรงต่อผู้หญิง ซึ่งคำสอนนี้ อาจมีอยู่จริงในทัศนะของภิกษุบางรูป แต่ก็ยากที่จะเชื่อมโยงไปถึงความรุนแรงต่อผู้หญิง รวมทั้งปัญหาความสัมพันธ์ที่ไม่เหมาะสมระหว่างภิกษุกับผู้หญิง ซึ่งดูเหมือนเรื่องนี้ จะนำเอาเรื่องที่ไม่ดีมาโจมตี เพราะในหมู่คนจำนวนมากนั้น ย่อมจะมีทั้งคนดีและไม่ดีในทุกวงการ การจะสรุปว่าพระภิกษุ(ชาย)ไม่เหมาะที่จะสอนผู้หญิงด้วยเหตุว่าทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ไม่เหมาะสมนั้น ดูจะเป็นการด่วนสรุปเกินไป ข้อวิจารณ์นี้ยังไม่น้ำหนักไม่มากพอ แต่ก็ควรฟังไว้

หลักธรรมคำสอนบางอย่างถูกตีความและอธิบายด้วยมุมมองของผู้ชาย ซึ่งไม่เข้าถึงจิตใจของผู้หญิง ดังนั้น จึงจำเป็นที่พระพุทธศาสนาในสังคมไทยจะต้องหันมาให้ความสำคัญกับผู้หญิงด้วยการตีความคำสอนใหม่ให้เข้ากับยุคสมัยนี้ได้ ด้วยเหตุปัจจัยต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกประเทศ ไม่ว่าจะเป็นการเชื่อมโยงกับทั่วโลกด้วยระบบโลกาภิวัตน์ ระบบทุนนิยม และระบบบริโภคนิยม ปัจจัยเหล่านี้ทำให้สังคมมีปัญหาซับซ้อนมากขึ้น รวมทั้งปัญหาความทุกข์ของผู้หญิงก็มีความละเอียดอ่อนมากขึ้น การตีความใหม่นี้ ก็เพื่อแสดงให้เห็นถึงคุณค่าและการประยุกต์พระพุทธศาสนาให้เข้ากับสภาพสังคมปัจจุบันที่ได้รับผลกระทบจากความทันสมัย ความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกับสังคมอื่นในโลก และระบอบประชาธิปไตย ที่เน้นย้ำในเรื่องสิทธิมนุษยชน สิทธิสตรี และความเท่าเทียมกันทางเพศ^๔ การตีความใหม่นี้ ต้องเป็นไปสอดคล้องกับพระธรรมวินัยและเข้ากันได้กับสังคมปัจจุบันด้วย ซึ่งผู้วิจัยก็เห็นด้วยที่จะให้มีการตีความใหม่ แต่ยังคงอยู่ในกรอบของพระธรรมวินัยตามแบบอย่างของพระพุทธศาสนานิกายเถรวาท หลักธรรมคำสอนหลายอย่างอาจถูกตีความให้คลาดเคลื่อนไปจากคัมภีร์ดั้งเดิม คือ พระไตรปิฎก ในความเป็นจริงแล้ว การตีความใหม่นั้น อาจจะไม่ใช้ตีความเพื่อเอาใจคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง แต่เป็นการตีความเพื่อให้ตรงกับคำสอนดั้งเดิมและรวมไปถึงเจตนารมณ์ของคำสอนให้มากที่สุด เพราะคำ

^๓ มาจอร์ มีอะ, “เพศวิถีของผู้หญิง ในวาทกรรมไทยเกี่ยวกับแม่ชี”, ใน เพศสถานะและเพศวิถีในสังคมไทย, บรรณาธิการโดย อมรา พงศาพิชญ์, หน้า ๗๓.

^๔ Parichart Suwanbubha, “Religious Women in Thai Theravada Buddhism : (Un)Believable Reinterpretation of Religious Texts from Gender Perspective”, วารสารสหศาสตร์, ปีที่ ๓ ฉบับที่ ๑ (เมษายน, ๒๕๕๖) : ๑๘ - ๑๙.

สอนหลายอย่างที่สอนกันอยู่ในสังคมไทยนั้น ถูกทำให้คลาดเคลื่อนไปด้วยความเชื่อของท้องถิ่น ประกอบกับทัศนะส่วนตัวของผู้สอน

ดังนั้น ในยุคสมัยปัจจุบันนี้ ที่สื่อต่างๆ เข้าถึงได้อย่างรวดเร็ว ข้อมูลที่สื่อออกไปจึงจำเป็นต้องมีความถูกต้องมากที่สุดและรวมถึงสื่อออกไปด้วยความตระหนักถึงจิตใจของผู้ฟังเป็นอย่างมาก และผู้ฟังกลุ่มใหญ่ของพระพุทธศาสนาในสังคมไทย คือ ผู้หญิง ดังนั้น เพื่อให้พระพุทธศาสนาสามารถที่จะเข้าถึงจิตใจของผู้หญิงได้ดี ในสภาวะการณ์ปัจจุบัน ที่ยังถกเถียงกันอยู่